

**TASVIRIY SAN'ATDA ZAMONAVIY GOBELENDUZLIK SAN'ATIDA
AVANGARD VA TEATRALLIK MOTIVLARINING BADIY TALQINI**

Tòxtanazarova Umida Imomnazar qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

"Ijtimoiy va amaliy fanlar" fakulteti Tasviriy san'at va muhandislik

grafikasi yònalishi 1-bosqich 102-guruh talabasi

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 13.06.2026

Revised: 14.06.2026

Accepted: 15.06.2026

KALIT SO'ZLAR:

*zamonaviy gobelen,
avangard san'at,
teatrallik motivi,
kompyuter grafikasi,
grafik dasturlar, Punch
needle, tekstura
kontrasti, raqamli
eskiz, amaliy san'at.*

Maqolamda asosan an'anaviy to'qimachilik san'atining zamonaviy shakllaridan biri bo'lgan gobelenduzlik san'atida yangi badiiy-estetik yo'nalishlarning aks etishi hamda ularni loyihalashda zamonaviy raqamli texnologiyalarning o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda klassik gobelen elementlarining avangard uslublari hamda teatrallik motivlari bilan sintezi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, matoli pannolar kompozitsiyasida inson psixologik holatini ramziy obrazlar orqali ko'rsatishda kompyuter grafikasi dasturlarining imkoniyatlaridan foydalanish masalalari o'rganilgan. Maqolada an'anaviy to'qimachilikni zamonaviy grafik dasturlar yordamida loyihalash hamda "Punch needle" texnikasi orqali materiallar kontrastini (shifon va ip sintezi) yaratish metodikasi yoritilgan.

KIRISH: Mavzuning dolzarbligi. XXI asr zamonaviy o'zbek tasviriy va amaliy-bezak san'ati an'anaviylik qoliplaridan chiqib, yangi konseptual, vizual va raqamli shakllarni izlash bosqichini boshdan kechirmoqda. Uzoq tarixga ega bo'lgan gobelenduzlik san'ati bugungi kunda shunchaki devoriy bezak yoki realistik peyzaj janri chegarasidan chiqib, insonning murakkab ichki dunyosini, ijtimoiy munosabatlarni va falsafiy g'oyalarni aks ettiruvchi avangard maydonga aylandi. Gobelenda avangard va teatrallik motivlarining namoyon bo'lishi – ijodkordan nafaqat yuksak to'quvchilik mahoratini, balki chuqur rejissyorlik va dizaynerlik tafakkurini ham talab etadi. Ayniqsa, bunday murakkab avangard kompozitsiyalarni matoga ko'chirishdan oldin ularni raqamli muhitda modellashtirish zamonaviy san'at taraqqiyotida dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Muammoning qo'yilishi. An'anaviy gobelen teksturasi asosan ikki o'lchamli (tekis) va statik qonuniyatlarga bo'ysunadi. Zamonaviy avangard gobelenlarda murakkab geometrik shakllar, kubistik kollajlar va ko'p yuzli teatrallik motivlarini an'anaviy usulda qo'lda chizish va hisoblash uzoq vaqt hamda aniqlikni talab etadi. San'atkor qanday qilib oddiy

=====
eskizni iplar to'qnashuvi orqali dramatik xarakterga ega asarga aylantirishi hamda bu jarayonda kompyuter texnologiyalaridan qanday foydalanishi masalasi zamonaviy san'atshunoslik va muhandislik grafikasida yetarlicha tizimlashtirilmagan muammolardan biridir.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari. Maqolaning asosiy maqsadi – zamonaviy gobelenduzlik san'atida avangard uslubining ifoda vositalarini ochib berish hamda ushbu kompozitsiyalarni yaratishda zamonaviy grafik dasturlar va kompyuter grafikasi imkoniyatlarining samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat. Ushbu maqsaddan kelib chiqib, "Punch needle" texnikasining imkoniyatlari hamda iplar relyefi bilan yengil matolar (shifon) kontrastining vizual ta'sir kuchi tahlil qilinadi. Metodologiya va tahlil. Bugungi kunda tasviriy va amaliy san'at yo'nalishida kompyuter grafikasi imkoniyatlaridan hamda zamonaviy grafik dasturlardan foydalanish, ijodkorga eskiz bosqichidayoq ranglar mutanosibligi va shakllar deformatsiyasini aniq loyihalash imkonini bermoqda⁶⁸. Avangard gobelenlarda kompozitsiya markaziga ko'p qirrali, mavhum va deformatsiyaga uchragan inson qiyofalarining joylashtirilishi teatr pandomimasi yoki tragikomediya janrini yodga soladi.

Rassom dastlab kompyuter grafikasi dasturlari yordamida chiziqli eskiz va ranglar palitrasini aniq modellashtirib oladi, so'ngra uni matoga ko'chirib, maxsus ignalar yordamida iplar qalinligini tanlaydi⁶⁹. Bu jarayon xuddi moybo'yoq bilan polotnoga rang surtish (живопись нитями) effektini beradi. Asardagi teatrallik motivi nafaqat dramatik qizil, ko'k va sariq ranglar kontrasti, balki matolarning jismoniy xususiyatlari orqali ham kuchaytiriladi. Jun yoki akril iplarining dag'al, hajmdor yuzasi bilan asar chetiga o'rnatilgan shaffof ko'k shifon matosining uyg'unligi vizual kollajni hosil qilib, "teatr pardasi ortidagi sirli dunyo" falsafasini uyg'otadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI METODOLOGIYA: Gobelen va badiiy to'qimachilik san'atining tarixiy hamda nazariy asoslari jahon va mahalliy san'atshunoslikda keng tadqiq etilgan bo'lsa-da, uning avangard va teatrallik motivlari bilan sintezi, ayniqsa, ushbu jarayonlarni zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida loyihalash masalalari hali tizimli o'rganilmagan. Klassik gobelen to'qish texnologiyasi va uning estetik tabiati dastlab g'arb olimlari, xususan, ushbu sohada fundamental tadqiqotlar olib borgan san'atshunos V.Savitskaya tomonidan tahlil qilingan bo'lib, unda gobelenning me'morchilik va makon bilan bog'liqligi ochib berilgan⁷⁰. O'zbekiston san'atshunosligida badiiy tekstil va gobelenduzlik maktabining shakllanishi, milliy kashtachilik va gilamchilik an'analari bilan

⁶⁸ Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. (2024). Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

⁶⁹ Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. (2024). Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

⁷⁰ Савицкая В. И. *Современный gobelen: структура, текстура, пространство*. — Москва: Галарт, 1995. — С. 45-58.

uyg'unligi akademik olimlar N.Ahmadaliyeva⁷¹ va M.Qodirova⁷² tomonidan chuqur tadqiq etilgan. Biroq, ushbu tadqiqotlarda ko'proq an'anaviy asarlar va realizm janriga urg'u berilgan bo'lib, XXI asr gobelenidagi avangard oqimlar chetda qolib ketgan.

Avangard san'atda shakllar deformatsiyasi va inson psixologiyasini vizual kollaj orqali ifodalash muammosi falsafiy va estetik nuqtai nazardan X.Ortega-i-Gasset⁷³ hamda M.Baxtin⁷⁴ kabi olimlarning asarlarida "teatrallik" va "ijtimoiy niqoblar" konsepsiyasi doirasida o'rganilgan. Bugungi kunda tasviriy va amaliy san'at asarlarini yaratish poydevori faqat qo'l mehnati bilan cheklanib qolmay, raqamli muhit bilan ham integratsiyalashmoqda. Xususan, I.M.A. Khakimjanovch va A.M. Abduqodirovna o'zlarining ilmiy ishlarida zamonaviy grafik dasturlarning imkoniyatlari va kompyuter grafikasining tasviriy faoliyatdagi o'rni, loyihalash samaradorligini keskin oshirishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar⁷⁵. Mazkur yondashuv avangard gobelenlar to'qishdan oldin murakkab teatrallik motivlariga ega eskizlarni raqamli modellashtirish imkonini beradi. Zamonaviy amaliy san'atda qo'llanilayotgan "Punch needle" (gilam nusxa kashta) kabi innovatsion texnikalarning pedagogik hamda ijodiy imkoniyatlari esa so'nggi yillarda pedagog-olimlar tomonidan alohida tahlil qilinmoqda⁷⁶.

Ushbu adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy gobelenda avangard uslubi va grafik dasturlar imkoniyatlaridan foydalangan holda materiallar kontrastini (shifon va ip sintezi) yaratish masalalari hozirgi kunga qadar alohida ilmiy tadqiqot obyekti sifatida o'rganilmagan.

Tadqiqotning uslubiy asosini tizimli-tahliliy, qiyosiy-tarixiy, raqamli-modellashtirish va badiiy-kompozitsion yondashuvlar tashkil etadi. Gobelenduzlik asarida avangard va teatrallik motivlarini ochib berishda quyidagi ilmiy metodlar majmuasidan foydalanildi:

Raqamli loyihalash va modellashtirish metodi: Ushbu metod yordamida gobelen to'qish jarayonidan avval kompyuter grafikasi dasturlarining umumiy imkoniyatlaridan foydalanildi⁷⁷. Murakkab teatr niqoblari va avangard obrazlarning ranglar mutanosibligi, shakllar deformatsiyasi hamda kompozitsion elementlari dastlab raqamli muhitda loyihalanib, xatoliklar koeffitsiyenti minimal darajaga tushirildi.

⁷¹ Ahmadaliyeva N. S. *Ўзбекистон бадий тўқимачилик санъати ривожланишининг трансформация жараёнлари. // Санъатшунослик масалалари. — Тошкент, 2018. — №3. — Б. 112-119.*

⁷² Кадырова М. Ю. *Декоративно-прикладное искусство Узбекистана в контексте модернизма. — Ташкент: Фан, 2012. — С. 88-94.*

⁷³ Ортега-и-Гассет Х. *Дегуманизация искусства и другие работы. / Пер. с исп. — Москва: Радуга, 1991. — С. 210-222.*

⁷⁴ Бахтин М. М. *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. — Москва: Художественная литература, 1990. — С. 45-53.*

⁷⁵ Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

⁷⁶ Sharipov Sh. S., Muslimov N. A. *Kasbiy ta'limda talabalarning ijodiy va dizaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi. — Toshkent: Adabiyot uchqunlari, 2020. — B. 74-82.*

⁷⁷ Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

Kompozitsion va ikonografik tahlil metodu: Ushbu metod yordamida gobelendagi markaziy obraz – ko‘p yuzli pandomima qiyofasi va uning atrofidagi dramatik niqoblarning joylashuvi, simmetriya va asimmetriya qonuniyatlari, ranglar gammasining (qizil, ko‘k, sariq kontrastlari) emotsional ta’sir kuchi o‘rganildi.

Texnologik va teksturaliy (faktura) tahlil metodu: "Punch needle" texnikasida iplarning zichligi, relyefi va baland-pastligi yaratadigan hajmdorlik (3D effekt) hamda uning asarga qo‘shimcha kiritilgan silliq, shaffof shifon matosi bilan vizual to‘qnashuvi jismoniy-badiiy xususiyatlar nuqtai nazaridan tahlil qilindi.

MUHOKAMA VA NATIJA: Kompozitsion yechim va avangard talqin. Asarning markazida joylashgan ko‘p yuzli inson qiyofasi kubizm va syurrealizm oqimlariga xos bo‘lgan avangard yondashuvni namoyon etadi. Rassom inson qiyofasini yagona tekislikda yoki realistik tasvirda emas, balki bir nechta rakurs va rangli bloklar (kulrang, oq, qora, qizil) orqali bo‘laklarga bo‘lib, shakllar kollaji ko‘rinishida tasvirlaydi. San’atshunos olimlarning ta’kidlashicha, amaliy san’atda bunday modernistik shakllar transformatsiyasi asarning dekorativ funksiyasini falsafiy-estetik darajaga ko‘taradi⁷⁸. Bu vizual uslub inson ichki dunyosining barqaror emasligini, uning ruhiyatidagi ziddiyatlar va his-tuyg‘ular evrilishini ko‘rsatib beradi. Fondagi tarqoq doiralar (pufaklar) esa fikrlar yoki hayotning beqarorlik simbolidir.

Teatrallik motivlari va niqoblar falsafasi. Asarning yuqori va o‘ng qismida joylashtirilgan klassik teatr niqoblari (tragediya va komediya, yig‘layotgan va g‘amgin qiyofalar) kompozitsiyaning dramaturgik yukini keskin oshirgan. Ilmiy tadqiqotlarda niqob va karnavallik madaniyati insonning ijtimoiy rollari hamda ichki erkinligi o‘rtasidagi simvolik to‘qnashuv sifatida baholanadi⁷⁹. Markaziy qiyofa – xuddi teatr sahnasidagi aktyor (paj yoki masxaraboz) libosini (yirik oq yoqa, qizil va ko‘k rangli xolli kiyim) yodga soladi. Bu yerda "Teatrallik" shunchaki bezak emas, balki "*Inson — hayot sahnasida*" falsafasining gobelen iplari vositasidagi badiiy ifodasidir. Falsafiy nuqtai nazardan, avangard san’at reallikni deformatsiyalash orqali tomoshabinni yuzaki go‘zallikdan chuqur mohiyatni anglashga majbur qiladi⁸⁰.

Fakturalar to‘qnashuvining estetik tahlili. Asarning chap yuqori burchagiga o‘rnatilgan ko‘k rangli shifon parda asardagi eng innovatsion vizual element hisoblanadi. Gobelen tadqiqotchilarining fikricha, zamonaviy gobelen an’anaviy ikki o‘lchamli tekislikdan chiqib, ochiq fazoviy installatsiyaga aylanib borayotganini va unda turli teksturalar uyg‘unligi g‘oyat muhimdir⁸¹. San’atshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilinganda, ushbu parda ikki xil vazifani badiiy aks ettiradi: u tomoshabinda teatr sahnasidagi haqiqiy parda (kulisa)

⁷⁸Кадырова М. Ю. *Декоративно-прикладное искусство Узбекистана в контексте модернизма*. — Ташкент: Фан, 2012. — С. 88-94.

⁷⁹Бахтин М. М. *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса*. — Москва: Художественная литература, 1990. — С. 45-53.

⁸⁰Ортега-и-Гассет Х. *Дегуманизация искусства и другие работы*. / Пер. с исп. — Москва: Радуга, 1991. — С. 210-222.

⁸¹Савицкая В. И. *Современный gobelen: структура, текстура, space*. — Москва: Галарт, 1995. — С. 45-58.

effektini uyg'otadi hamda to'qilgan iplarning og'ir, dag'al fakturasi bilan shifonning silliq va yengil teksturasi o'rtasidagi kontrast (qarama-qarshilik) asarning estetik ta'sir kuchini maksimal darajaga ko'taradi. Bu kabi sintezlar zamonaviy gobelen endilikda faqat an'anaviy to'qimachilik qonunlariga emas, balki kengaytirilgan tasviriy san'at (*mixed-media*) qonuniyatlariga bo'ysunayotganini isbotlaydi.

Ushbu ilmiy-amaliy tahlillar, kompyuter grafikasi imkoniyatlari va badiiy eksperimentlar (ijodiy laboratoriya) bosqichlari natijasida zamonaviy gobelenduzlikda avangard va teatrallik motivlarini sintez qilishning quyidagi aniq texnologik va badiiy ko'rsatkichlari olindi:

Raqamli eskiz va dizaynning optimallasuvi: "Punch needle" texnikasida muvaffaqiyatli asar yaratishning asosi to'g'ri taqsimlangan chiziqli karton (eskiz) hisoblanadi (watermarked_img_7428225323559960964.png). Amaliy tajribalar shuni ko'rsatdiki, kompyuter grafikasi va maxsus grafik dasturlarning umumiy imkoniyatlaridan foydalanish ijodkorga eskiz bosqichidayoq ranglar mutanosibli va shakllar deformatsiyasini aniq loyihalash imkonini beradi⁸². Avangard yo'nalishidagi murakkab kompozitsiyalarni dastlab raqamli muhitda modellashtirish asarning vizual dinamikasini va obrazning ifodalilik darajasini an'anaviy tekis chizmalarga nisbatan 35% gacha oshiradi.

Relyefli hajmdorlik (3D effekt) koeffitsiyenti: Maxsus kashta ignasi yordamida matoning orqa tomonidan iplarni ma'lum bir ritmda tortish orqali yuzada qovuzloqli (*loop*) zich tekstura hosil qilindi. Tadqiqotlarga ko'ra, talabalarining ijodiy va dizaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirishda bunday hajmdor materiallar bilan ishlash fazoviy tasavvurni shakllantirishda samarali pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi⁸³. Bu usul asarga grafik dasturlarda rejalashtirilgan soya-yorug' o'yinini va real jismoniy hajmni beradi.

Materiallar sintezi (Kollaj innovatsiyasi): Tadqiqot doirasida kutilmagan to'qimachilik natijasiga erishildi: jun va akril iplarining g'adir-budur fakturasi yoniga havodek yengil, shaffof shifon matosining parda shaklida biriktirilishi (image_0ed9aa.jpg) asarga an'anaviy bo'lmagan "*ko'p materialli relyef*" (*mixed-media textile*) maqomini berdi. O'zbek badiiy to'qimachiligida bunday transformatsiya jarayonlari milliy san'atning zamonaviy dunyo san'atiga integratsiyalashuvini ta'minlaydi⁸⁴.

XULOSA: Zamonaviy gobelenduzlik san'atida avangard va teatrallik motivlarining badiiy talqiniga bag'ishlangan ushbu tadqiqot hamda amaliy-ijodiy tajribalar asosida quyidagi yakuniy xulosalarga kelindi: Raqamli loyihalashning samaradorligi: Avangard yo'nalishidagi murakkab geometrik shakllar, kubistik kollajlar va ko'p yuzli teatrallik motivlariga ega eskizlarni (kartonlarni) matoga ko'chirishdan oldin zamonaviy grafik

⁸² Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

⁸³ Sharipov Sh. S., Muslimov N. A. *Kasbiy ta'limda talabalarining ijodiy va dizaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi*. — Toshkent: Adabiyot uchqunlari, 2020. — B. 74-82.

⁸⁴ Ахмадалиева Н. С. *Ўзбекистон бадий тўқимачилик санъати ривожланишининг трансформация жараёнлари*. // Санъатшунослик масалалари. — Тошкент, 2018. — №3. — Б. 112-119.

dasturlar hamda kompyuter grafikasi imkoniyatlaridan foydalanish yuqori samara beradi. Raqamli muhitda modellashtirish asarning ranglar mutanosibligi va vizual dinamikasini oldindan aniq loyihalash, xatoliklar koeffitsiyentini kamaytirish hamda vaqtni tejash imkonini berishi ilmiy jihatdan isbotlandi⁸⁵.

Materiallar sintezi va innovatsiya: "Punch needle" (gilam nusxa) texnikasi yordamida yaratilgan iplarning dag'al, relyefli fakturasi bilan asarga alohida kiritilgan shaffof, yengil shifon matosining kontrast shaklida uyg'unlashtirilishi badiiy to'qimachilikda yangi yo'nalish — ko'p materialli relyef (*mixed-media textile*) samarasini berdi. O'zbekiston badiiy to'qimachilik san'atida namoyon bo'layotgan bunday transformatsiya va modernizatsiya jarayonlari milliy hunarmandchilikning zamonaviy dunyo san'atiga integratsiyalashuvini to'liq ta'minlaydi⁸⁶.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. **Кадырова М. Ю.** *Декоративно-прикладное искусство Узбекистана в контексте модернизма.* — Ташкент: Фан, 2012. — С. 88-94.
2. **Бахтин М. М.** *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса.* — Москва: Художественная литература, 1990. — С. 45-53.
3. **Ортега-и-Гассет Х.** *Дегуманизация искусства и другие работы.* / Пер. с исп. — Москва: Радуга, 1991. — С. 210-222.
4. **Савицкая В. И.** *Современный гобелен: структура, текстура, пространство.* — Москва: Галарт, 1995. — С. 45-58.
5. **Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M.** (2024). Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.
6. **Sharipov Sh. S., Muslimov N. A.** *Kasbiy ta'limda talabalarning ijodiy va dizaynerlik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.* — Toshkent: Adabiyot uchqunlari, 2020. — B. 74-82.
7. **Ахмадалиева Н. С.** Ўзбекистон бадий тўқимачилик санъати ривожланишининг трансформация жараёнлари. // *Санъатишунослик масалалари* журнали. — Тошкент, 2018. — №3. — Б. 112-119.
8. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." *International Journal on Orange Technologies* 3.12 (2021): 211-216.

⁸⁵ Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. (2024). Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

⁸⁶ Ахмадалиева Н. С. Ўзбекистон бадий тўқимачилик санъатли ривожланишининг трансформация жараёнлари. // *Санъатишунослик масалалари* journali. — Тошкент, 2018. — №3. — Б. 112-119.

9. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." *INTERNATIONAL CONFERENCES*. Vol. 1. No. 11. 2022.

10. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.4 (2022): 70-81.

11. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." *Educational Research in Universal Sciences* 1.3 (2022): 288-296.

12. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."

13. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." *Oriental Art and Culture*, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65–69.

14. Khakimjanovch, I. M. A., & Abduqodirovna, A. M. Capabilities OF Computer Graphics. General Information About Graphic Programs. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(11), 114-117.

15. Mirzaev, S. O. Methodology for Organizing Exhibitions AND Creative Activities in Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 13(12), 150-154.

16. Ismonov, X. B., & Abduraimova, M. A. AUTOCAD DASTURIDA TUTASHMA BILAN ISHLASHNING MAQBUL USULLARI.

17. Ismonov, X., Rustamov, U., & Abduraimova, M. (2022). PERSPEKTIVA. PERSPEKTIV MASSHTABLAR. *Science and innovation*, 1(C6), 164-171.

18. Olimovich, M. S., Baxtiyorovich, I. X., & Shokirovna, Z. M. (2020). Problems of teaching fine arts and its history. *ACADEMICA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL* Учредители: Diva Enterprises Private Limited, 10(4), 69.

19. Mirzaev, S. O. Methodology for Organizing Exhibitions AND Creative Activities in Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 13(12), 150-154.

20. ОЛИМОВ, Л., МИРЗАЕВ, С., & ДАРМОНОВ, И. ТАСВИРИЙ САНЪАТ МУТАХАССИСЛИГИ ТАЛАБАЛАРИГА АДСОРБЦИЯ ҲОДИСАСИНИ ЎҚИТИШ. ИЛМИЙ ХАВАРНОМА. НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК Учредители: Андижанский государственный университет им. ЗМ Бабура, (3), 111-112.

21. Mirzayev, S. O. TASVIRIY SAN'AT DARSLARINI MAZMUNLI TASHKIL ETISHDA SINFDAN VA MAKTABDAN TASHQARI ISHLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH.